

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

ในการวิจัยเรื่อง “โทษปรับ ศึกษากรณีระบบวันปรับ” นี้ ได้ตั้งข้อสมมุติฐานของการวิจัยว่า ในปัจจุบันการกำหนดอัตราค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย หรือในกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญานั้นมิได้คำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาวะทางเศรษฐกิจหรือค่าครองชีพตลอดจนรายได้ของผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด ทำให้เกิดปัญหาความไม่เหมาะสมในการกำหนดโทษ ในหลายประเทศได้แก้ปัญหาโดยการนำระบบวันปรับมาใช้ ซึ่งเป็นที่ยอมรับในปัจจุบันว่าเป็นธรรมและทันสมัยกับภาวะทางเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน การแก้ไขปัญหาของโทษปรับในประเทศไทย อาจทำได้โดยการศึกษาถึงความเหมาะสมในการนำระบบวันปรับมาใช้เพื่อให้มีการกำหนดโทษปรับที่ทันสมัยและมีมาตรฐานเดียวกัน

ซึ่งจากการศึกษาพบว่า แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษปรับมีความหลากหลายแปรเปลี่ยนไปตามสภาพการณ์ของสังคมแต่ละยุคสมัย โดยปรากฏตามวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อการยับยั้งหรือข่มขู่นั้นเป็นการลงโทษเพื่อจะทำให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบและเกรงกลัวจนไม่กล้ากระทำความผิดอีกต่อไป ซึ่งโดยหลักการแล้วการลงโทษปรับสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อยับยั้งหรือข่มขู่ได้เป็นอย่างดี นักอาชญาวิทยาและนักทัณฑวิทยาได้เสนอความคิดว่า โทษปรับควรใช้ให้ถูกกับประเภทความผิด เช่น ความผิดที่กระทำต่อทรัพย์สินหรือกระทำด้วยความโลภหรือแม้แต่มีเหตุผลทางเศรษฐกิจการพาณิชย์ การนำรายได้เข้ามาประกอบ ในการลงโทษจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมและสภาพทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดด้วยเห็นจะคำนึงถึงแต่หลักแก้แค้นทดแทนไม่ได้ ทั้งต้องคำนึงถึงผลกระทบอื่นๆ อันจะเกิดขึ้นในทางสังคมและการเมือง

ดังนั้นจึงมีการนำโทษปรับมาใช้แพร่หลายมากขึ้นในสถานะที่เป็นโทษสถานเบาและเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ใช้การลงโทษปรับเพื่อหลีกเลี่ยงการจำคุกระยะสั้นซึ่งจะให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องโทษได้มากกว่า โทษปรับใช้แทนหรือป้องกันการจำคุกระยะสั้น ซึ่งอาจทำให้ผู้ต้องโทษมีจิตใจหยาบช้าและแข็งกระด้างและช่วยไม่ให้เกิดจุดต่างพริ้ว ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจโทษปรับไม่เพียงแต่เพิ่มพูนรายได้แก่รัฐแต่ยังลดค่าใช้จ่ายในการสร้างเรือนจำทัณฑสถานและการเลี้ยงดูผู้ต้องโทษให้แก่รัฐ ในทางการเมืองการที่ประเทศที่มีผู้ต้องโทษจำคุก

มาก ย่อมมีผลเสียต่อภาพพจน์ของประเทศและอาจส่งผลกระทบต่อการเมืองการปกครอง จึงได้มีการนำโทษปรับมาใช้มากขึ้น ดังเห็นได้จากกฎหมายอาญาของประเทศทุกประเทศในโลก ไม่ว่าจะประเทศสังคมนิยมซึ่งประชาชนมีความเป็นอยู่ในทางเศรษฐกิจไม่ดันทักเนื่องจากมีรายได้น้อยในรัฐสังคมนิยมก็ตาม ในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียก็ได้นำโทษปรับมาพัฒนาอย่างเป็นระบบและใช้อย่างกว้างขวาง หรือในประเทศประชาธิปไตยที่เคารพในหลักการของเสรีภาพ ก็เช่นกัน

ในช่วงเวลาที่ผ่านมาระบบการลงโทษปรับแบบตายตัวได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายมาเป็นระยะเวลานาน ต่อมาแนวความคิดในการปรับปรุงโทษปรับเกิดขึ้นเนื่องจากการบังคับใช้โทษปรับมีประสิทธิภาพอยู่ในสังคมช่วงเวลาหนึ่งและอาจกลายเป็นอัตราที่ไม่เหมาะสมในช่วงเวลาต่อมา กล่าวคือ อัตราโทษปรับอาจก่อให้เกิดการกำหนดโทษที่เกิดผลกระทบต่อฐานะการเงิน หรือสภาพเศรษฐกิจของผู้กระทำผิดต่างกันได้ เมื่อถูกปรับเป็นจำนวนเท่า ๆ กัน หากผู้กระทำผิดมีฐานะการเงินดีกว่าจะสามารถชำระค่าปรับได้โดยอัตราค่าปรับอาจไม่กระทบกระเทือนถึงฐานะการเงินแต่อย่างใด แต่ในจำนวนค่าปรับที่เท่ากัน เมื่อนำมาลงโทษแก่ผู้ต้องโทษที่มีฐานะยากจนซึ่งไม่สามารถชำระค่าปรับได้ ทำให้ต้องนำโทษทดแทนหรือมาตรการเสริมมาบังคับใช้แทนซึ่งไม่เป็นการบรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษและเป็นการเปลี่ยนเจตนารมณ์ของกฎหมายนำไปสู่ความไม่เสมอภาคของผลแห่งการกำหนดโทษ

ต่อมาเมื่อมีการนำโทษปรับมาใช้แทนโทษจำคุกอย่างกว้างขวางในกลุ่มสแกนดิเนเวียซึ่งเห็นถึงประสิทธิภาพของการลงโทษปรับโดยนำมาใช้แทนการลงโทษจำคุก ประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวีย จึงได้เริ่มวิเคราะห์ วิจัย ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงระบบการลงโทษแบบตายตัวไปสู่ระบบวันปรับ โดยมีหลักการว่า การลงโทษปรับอย่างเหมาะสมควรกำหนดอัตราค่าปรับแปรตามสภาพเศรษฐกิจของผู้ต้องโทษปรับซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นไปตามทฤษฎีการลงโทษอย่างแท้จริง โดยได้กำหนดวิธีการคำนวณอัตราค่าปรับในระบบวันปรับ จะต้องเป็นหลักเกณฑ์ สัดส่วน และความสัมพันธ์ 2 ประการคือ ปัจจัยแรกคือรายได้ต่อวันของผู้ต้องโทษและปัจจัยที่สองคือจำนวนปริมาณวันปรับที่ศาลใช้ดุลยพินิจโดยพิจารณาจากความหนักเบาแห่งความผิดที่ได้กระทำมาคำนวณ ดังนั้นผลลัพธ์ที่ได้คือ จำนวนค่าปรับ

ระบบวันปรับได้รับการยอมรับและนำไปใช้อย่างแพร่หลายในกลุ่มสแกนดิเนเวียและประเทศอื่นๆในเวลาต่อมา การใช้ระบบวันปรับเป็นที่ยอมรับว่าให้ความเป็นธรรมแก่ผู้กระทำผิด โดยได้รับผลแห่งการลงโทษที่เท่าเทียมกันในผู้กระทำผิดต่างฐานะ ผลของการนำระบบวันปรับมาใช้นั้นพบว่า กระบวนการคำนวณอย่างเป็นระบบเช่นนี้ช่วยให้เกิดความยุติธรรมแก่

ทุกฝ่าย เพราะหากไม่มีการคำนวณแบบนี้ ก็ยากที่จะทำให้โทษปรับมีผลเป็นบทลงโทษที่ได้ผลตามเจตนารมณ์ของโทษปรับและสมน้ำสมเนื้อกับผู้กระทำความผิดต่างฐานะได้ นอกจากนี้ระบบวันปรับจะมีผลช่วยลดโอกาสที่จะหลีกเลี่ยงการเสียค่าปรับ และลดค่าใช้จ่ายในการตามจับเก็บอีกด้วย เนื่องจากกำหนดโทษโดยคำนึงถึงสถานภาพทางการเงินของผู้กระทำผิด

ความยากของระบบนี้อยู่ที่การคิดคำนวณรายได้ในแต่ละวันซึ่งต้องอาศัยความรอบคอบละเอียดอ่อน วิธีการคิดคำนวณรายได้ย่อมแตกต่างกันตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องสร้างมาตรการและปัจจัยอันเอื้ออำนวยต่อการคิดคำนวณรายได้ซึ่งเป็นปัญหาประการสำคัญ ดังนั้น สำหรับประเทศที่ต้องการนำระบบวันปรับไปใช้ แต่ยังมีขาดหลักเกณฑ์การคำนวณรายได้ที่แน่นอน การนำไปใช้อาจไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษในระบบดังกล่าวนี้หากคำนวณรายได้ไม่ถูกต้องหรือไม่มีอำนาจในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ของผู้กระทำผิด อำนาจการตรวจสอบหลักฐานการเงินของผู้พิจารณาคดี จำเป็นที่ประเทศนั้นๆ ต้องศึกษาถึงหลักการของทฤษฎีระบบวันปรับ หลักเกณฑ์ที่นำไปใช้ในการคำนวณรายได้ อำนาจในการตรวจสอบและการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายได้ของผู้กระทำผิดให้มากที่สุดอันจะทำให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษปรับได้ในที่สุด

สำหรับประเทศไทยนั้นตามกฎหมายไทยโทษปรับมีมาแต่สมัยโบราณ ระบบการลงโทษปรับเป็นการปรับแบบตายตัวซึ่งกำหนดอัตราที่แน่นอนซึ่งพบว่าการบังคับใช้โทษปรับแบบตายตัวนั้นประสบปัญหาบางประการ เช่น โทษปรับไม่ส่งผลร้ายต่อผู้ต้องโทษบางประเภท เช่น คนร่ำรวย การไม่สามารถชำระค่าปรับเนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจซึ่งนำมาตราการเสริมมาใช้แทนการบังคับค่าปรับ ทั้งนี้พบว่ามักใช้การกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งเป็นการลงโทษที่ไม่แตกต่างจากการจำคุกเท่าใด ดังนั้น โทษปรับย่อมไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์การลงโทษในการหลีกเลี่ยงการจำคุกระยะสั้นแต่อย่างใดอีกทั้งยังเป็นกรณีที่ไม่เป็นธรรมแก่ผู้ที่ไม่สามารถชำระค่าปรับ ทำให้ต้องสูญเสียรายได้และอิสรภาพประกอบกัน นอกจากนี้อัตราโทษอาจล้าสมัยหรือบทกำหนดโทษบางฐานความผิดขาดประสิทธิภาพในการนำมาใช้บังคับในปัจจุบัน โดยเฉพาะความผิดที่มีมูลค่าความเสียหายจำนวนมาก ความผิดทางอาชญากรรมทางธุรกิจ เป็นต้น แม้ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาการให้โทษปรับกำหนดเป็นสัดส่วนกับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งหรือกำหนดค่าปรับจากมูลค่าความเสียหายก็ตามแต่พบว่านำมาใช้ในความผิดบางประเภทเท่านั้นและการบังคับใช้ยังขาดประสิทธิภาพ การบังคับใช้โทษปรับที่แท้จริงควรพัฒนาให้กำหนดโทษปรับจากสถานภาพทางการเงินของผู้ต้องโทษปรับอื่น จะเกิดประสิทธิภาพและตรงต่อทฤษฎีการลงโทษที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเกี่ยวกับโทษปรับในวิทยานิพนธ์นี้ตั้งแต่ต้นพบว่า โทษปรับตามกฎหมายไทยเรานั้นยังไม่เหมาะสมและก่อให้เกิดความเป็นธรรมสอดคล้องกับภาวะทางเศรษฐกิจและค่าครองชีพในปัจจุบัน การปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายมีไม่บ่อยครั้งและทำได้ไม่ถนัดเนื่องจากการใช้ระบบประมวลกฎหมายในขณะที่โทษปรับต้องแปรตามสภาพเศรษฐกิจทั้งของผู้ต้องโทษปรับและสังคม จึงเห็นสมควรที่จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาโทษปรับให้ทันสมัยและเป็นธรรม ดังต่อไปนี้

1. ควรนำเสนอให้นำหลักการลงโทษปรับในระบบวันปรับมาใช้เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการปัญหาของการขาดประสิทธิภาพการบังคับใช้ของโทษปรับแบบตายตัว โดยกำหนดโทษตามฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ต้องโทษ ซึ่งวิธีในการคำนวณฐานะทางการเงินอาจใช้หลักการเดียวกับการประเมินภาษีอากร
2. ควรริเริ่มนำระบบวันปรับมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางธุรกิจหรือการกระทำความผิดทางอาญาที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือให้ได้ไปซึ่งประโยชน์มหาศาล เมื่อเทียบกับจำนวนค่าปรับที่ถูกกำหนดในระบบการลงโทษปรับแบบตายตัว การนำระบบวันปรับมาใช้จะทำให้อัตราโทษที่ถูกกำหนดขึ้นแปรตามฐานะการเงินของผู้ต้องโทษซึ่งจะทำให้การบังคับโทษปรับในบางฐานความผิดมีประสิทธิภาพมากกว่าในปัจจุบัน
3. ควรนำระบบวันปรับมาเริ่มทดลองใช้กับการกระทำความผิดของนิติบุคคลก่อนเนื่องจากการคำนวณรายได้ที่เหมาะสมทำได้ง่ายกว่ากรณีบุคคลธรรมดา ทั้งนี้เนื่องจากหากเป็นรูปแบบของบุคคลประเภทนิติบุคคลนั้นการพิจารณารายได้อาจพิจารณาจากงบการเงินซึ่งต้องมีการยื่นแสดงต่อกระทรวงพาณิชย์ทุกปีจะสามารถตรวจสอบได้ง่ายกว่า นอกจากนี้การที่ลงโทษปรับแบบตายตัวที่ใช้อยู่ในกฎหมายปัจจุบันพบว่ามีอัตราค่อนข้างต่ำไม่ทันสมัยต่อสภาวะทางเศรษฐกิจ ทำให้นิติบุคคลต่าง ๆ ไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายและแสวงหากำไรจากการละเมิดกฎหมายเนื่องจากผลประโยชน์ที่นิติบุคคลจะได้รับมีค่ามากกว่าค่าปรับที่จะต้องเสียไปเป็นจำนวนมาก
4. ควรมีการสร้างหลักเกณฑ์การคำนวณรายได้ที่มีมาตรฐานในการกำหนดอัตราค่าปรับจากฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ต้องโทษปรับได้อย่างเหมาะสมแท้จริง วิธีในการคำนวณรายได้นั้นให้นำระบบการคำนวณภาษีซึ่งเป็นวิธีการที่ได้รับการยอมรับทั่วไปในประเทศที่ใช้ระบบ

วันปรับ แต่ในบุคคลบางประเภท เช่น รายได้ไม่ถึงเกณฑ์การเสียภาษี คนว่างงาน แม่บ้าน นักเรียน เป็นต้น ซึ่งไม่สามารถนำเกณฑ์ในการคำนวณภาษีมาใช้นั้น อาจมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการประเมินรายได้ของผู้ต้องโทษปรับก็น่าจะทำได้

5. ควรมีบทบัญญัติกฎหมายที่ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างอิสระในการเข้าถึงข้อมูลทางการเงินอย่างถูกต้องอันจะเป็นการลงโทษได้อย่างแท้จริง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย